

A RENDŐRSÉG TÍZPARANCSOLATÁNAK BEMUTATÁSA

Az erkölcs olyan társadalmi normarendszer, melynek megvalósítása során alakul, változik, stabilizálódik (időlegesen), tudatos magatartás, cselekvés. A folyamatban a szükségletkielégítés a domináns, de ugyanilyen fontos az önmegvalósítás is. A rendőrség különböző területei, speciális egységei számos lehetőséget nyújthatnak arra, hogy a beosztott képességei tükrében a megfelelő helyen eljuthasson az önmegvalósítás stádiumába. Ez önmagában szépen hangzik, de a valóságban sajnos nincs így. Kifizetődő lenne a személyi állomány szakmaspecifikus helyekre történő elhelyezése, a humán erőforrás hatékony működtetése.

Az erkölcsi nevelés és az erkölcsi szabályok betartatása elengedhetetlen a szervezet egységként történő szilárd fellépésének érdekében. Az erkölcsi nevelés célja a belsővé tétel, méghozzá röviden az, hogy az erkölcsi szilárdságnak belülről kell fakadnia. Az minden körülmények között minden áron érvényre kerüljön, mindenféle szintén - a szervezet sajátosságaiból eredő – különösebb kontroll nélkül is.

A társadalmi életben a közösségi együttélés alapvető szabályaira helyezett hangsúlyt átültetjük az egyes szakmák specialitásának vonatkozásaira, világosabb képet kaphatunk annak nagyfokú jelentőségéről. A rendőr a szolgálat során, minthogy emberekkel, emberi élethelyzetek megoldásával foglalkozik, bizony különös jelentőséget kap az erkölcsi szerepe. Természetesen a rendőri fellépésnek hűen kell visszatükröznie a szervezete szilárdságát. Az emberek rendőrökhöz vetett bizalmát, a szakértelmet, tisztességet és a példamutatást mind a munkában és mind a szabadidőben töltött idő során egyaránt. *„Noha az erkölcs és a jog kölcsönhatásban van egymással, kétségtelen, hogy az erkölcs jobban meghatározza a jogot, mint fordítva.”*¹

A rendőr munkája sokrétű és teljes embert igénylő feladatsor, mivel közvetlen befolyással bír az állampolgárok életvitelére. A döntését közvetlen közléről, helyesen és rövid idő alatt kell meghoznia. Ezért is tisztázandó *„alapkérdés, hogy a rendészeti funkciók gyakorlása szakmának, mesterségnek, vagy hivatásnak minősül? A kérdés csak látszólag elméleti, hiszen logikailag könnyen belátható, hogy a felsorolt halmazok csak egymást részben átfedve értelmezhetőek, ezért bármely fogalom alá sorolás vonzataként, egymástól jelentősen eltérő kompetenciákat igényelnek, ennek folyamányaként pedig, más és más oktatási, illetve képzési célokat. A képzési célokhoz viszont eltérő jellegű oktatási és/vagy képzési struktúrákat kell rendelniük. A képzési idők hossza alapvetően az elsajátítandó tudásanyag vagy ismeretanyag terjedelmétől és ismeret, jártasság, készség szinten történő alkalmazásának követelményétől függ.”*²

Abban látom a rendőri munka jelentőségét és elengedhetetlen szükségességét, a rendőr-szakmaiságot, hogy feladat megoldását hassa át az erkölcs(iség). Ez abban mutatkozik meg, hogy a feladatát *hogyan?! végzi* majd el. Az elvárások a rendőrökkel szemben nem csak a belső szabályrendszer áthatósága miatt fogalmazhatók meg, de mivel a

¹ Maria Ossowska: Erkölcs szociológia. Kossuth Könyvkiadó. Budapest, 1973. 113. o.

² Janza Frigyes: A rendészeti karrier rendszeréről. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények IX. Pécs, 2008. 110. o.

társadalomban szemmel láthatóan végzik a munkájukat, így az állampolgárok is vizsgáló szemmel tekintenek a szervezetre.

Az erkölcsi alaptézisek lefektetése olyan iránymutatást adhat, mely vezérfonalként szolgálhat a rendőri munka során. Ennek érezhette szükségességét Rédey Miklós is, amikor gondolatait papírra vetette. Rédey Miklós a jogi egyetem elvégzését követően rendőri pályáját Győrben kezdte meg, ahol megírta első művét is „Magyarország városi rendőrsége és újjászervezése” címmel. Publikációjának köszönhetően a szakma hamar felfigyelt rá, melynek köszönhetően Sélley Sándor budapesti rendőrség főkapitányának meghívására Budapesten rendőrségi fogalmazó lett. Pár év elteltével a rendőrségi sajtóiroda vezetője, majd kerületi kapitányi tisztség betöltését és magáénak tudhatta. Közel tíz éven keresztül volt a Rendőrségi Lapok³ főmunkatársa. Bockelberg Ede rendőrfőfelügyelővel együtt szerkesztette a Budapesti Útmutató című rendőrségi zsebkönyvet, melyet útbaigazításul használhatott az állomány.⁴

Rédey Miklós az első világháború idején 1916-ban megjelent „A rendőri szolgálat vezérfonala” című könyve, mely mű a már akkor tapasztalt rendőrtiszt tollából születhetett meg. *„A könyv megszületésének körülményeit tekintve elmondható, hogy a budapesti állami rendőrség detektívosztályainak valóban terhes esztendei voltak ezek. Az idegenek, gyanús egyének megfigyelése, a kémkedés megakadályozása, a sűrű razziák és speciális háborús kriminalitás a megfogyatkozott létszám mellett, végleg kimerítették a testület tagjait. Az utcai rend fenntartása, a háborús közlekedés mind óriási munkatöbbletet jelentettek. A rendőrségnek ezt a fokozott, hatalmas munkateljesítményét honorálták azok a legfelsőbb helyről érkezett kitiintetések, amelyeket 1916. január 09-én kelt királyi kézirat ad tudtul. A Ferenc József-rend lovagkeresztjét kapta Rédey Miklós ekkor.”*⁵

A történelmi események tükrében megfogyatkozott állomány és a plusz feladatok ellátása okot szolgáltatottak a létszámbővítésre. A könyvet Rédey az őrszemélyzet okulására, nevelésére szánta, mely a rendőri szolgálat általános tanait tartalmazta. A kötetben szereplő „A jó rendőr tízparancsolata” a következő:

1. *„Légy hű és kötelességtudó.*
2. *Légy erős.*
3. *Légy józan és mértékletes.*
4. *Légy szorgalmas.*
5. *Légy tapintatos.*
6. *Légy lelkiismeretes.*
7. *Ne légy részrehajló.*
8. *Légy emberséges.*
9. *Ne légy túlérzékeny.*
10. *Légy talpig ember.”*⁶

³ Sallai János: A rendészeti folyóiratok hatása a rendészettudományra 1869-2017. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XIX. Pécs 2017. 221. o.

⁴ Alföldi Andrea: A magyar rendőri sajtószolgálat 1880-1914 között. Belügyi Szemle 1998/6. 81-87. o.

⁵ Herczeg Ferenc: Rendőrségi almanach. A Rend kiadása. Budapest, 1923. 131. o.

⁶ Rédey Miklós: A rendőri szolgálat vezérfonala; A magyar királyi belügyminisztérium felügyelete alatt álló Rendőrségi szaktanfolyamok kiadmányai 2. szám; „PÁTRIA” Irodalmi vállalat és nyomdai részvénytársaság; Budapest, 1916. 106-110. o.

Az alábbiakban a Rédey Tízparancsolatát veszem sorra, ahol is a számmal ellátott alatta dőlt betűvel szedett bekezdéseket az író művéből idézem, melyet néhány saját gondolat követ.

1) Légy hű és kötelességtudó! Úgy, amint azt esküd kívánja. (...) Sohse hagyd cserben a zászlót, amelyre felesküdtél.

Jól látszik míg Rédey iránymutatásait erkölcsi és vallásos alapokra helyezte, úgy a jelenleg hatályos eskü szerint utóbbi vonatkozásában csupán lehetőséget biztosít. A munka minősége, magas szintű alaposág és precizitás szükségszerű az érdemi munkavégzéshez. Az, hogy egy mai rendőrnek milyen kihívásokkal kell küzdenie az alap munkavégzése mellett/alatt/után? Igazából kinek is kell hűnek lenni, milyen rendszer szerint kell végeznie a munkáját? Ezekre ma már nem az eskü szövegében is felsorolt tézisek adnak választ, hanem a joggyakorlatot felülbíró előjárói/politikai érdekek, melyek a jogszabályokra fittyet hányva juttatják akár érvényre akaratukat adott esetben.

2) Légy erős! Testben és lélekben. Csak ép testben van ép lélek.(...) Fellépésed, egyéniséged hasson, ne a fegyvered.

Az erőt mind mentálisan, mind pedig fizikálisan kell érteni. A mentális erőt az önismeret fejlesztésével, erkölcsi neveléssel, a fizikai erő pedig az edzettséggel és az egészséges életmód kialakításával lehet elérni. Az erős személyiség kialakítása a pszichikai felvértezés mind olyan bázist adnak a szolgálat során, ami lehetővé teszi az aktuálisan felmerülő szolgálati feladatok optimális megoldását. Az állomány leterheltsége a túlszabályozottság azonban mind-mind kimerítő egy mai rendőr számára.

3) Légy józan és mértékletes! Enélkül nemcsak az egészséged megy tönkre, a közbecsülés is, ami nélkül nem boldogulsz a pályádon.(...) Tanuld meg az önmegtágadást.(...)

Az örök elégedetlenség jellemzően elmondható a szervezet egészének vonatkozásában, a felmerülő törvényi módosítások egyébiránt sok esetben valós alapját szolgálják mindennek. Továbbá az igencsak aktuálisnak mondható túlórák kifizetésének eltörlésére illetve annak szabadidőben történő megváltása során adódnak. A mai hatalom- és pénzéhes világban elsősorban megkérdőjelezhető azon rendőrök felháborodásának hitelességére, akik emiatt képesek lennének elhagyni a szervezetet. Egy adott fizetésért dolgozik, ami ezen felül keletkezik plusz. Ergo nem számítható fix jövedelemnek a fizetésen felüli túlóra. Túlkapások itt is fellelhetők, a hivatali munkarend ideje alatt érdemi munkavégzés hiányában, a túlóra ideje alatti munkavégzésből eredő kifizetések vonatkozásában igencsak. Az sajnos másik végletként megfigyelhető, hogy a vezényléses munkarend szolgálati érdekből történő csűrése-csavarása az esetleg felmerülő túlóra kifizetésének elkerülése végett szintén nem túl kifizető mentalitás, a már így is leterhelt állománnyal szemben.

4) Légy szorgalmas! A jó rendőr, csak úgy mint a jó pap, holtig tanul.

A jogszabályok változnak, melyek naprakészségéért képezni kell magunkat. Az önképzés is a szorgalom része. Hangzatos kifejezés a „Lifelong learning”, de valóban elengedhetetlen az önképzés igénye ahhoz, hogy fejlődést érzünk el. A szolgálat melletti tanulás szépen

hangzik, azonban sajnos sokszor kivitelezhetetlen vagy legalábbis elég nehézkes annak a megszervezése. A készenlétek, forró nyomos szolgálatok, biztosítások, határszolgálatok, általános berendelhetőség okán előfordulhat, hogy egy rendőr nem tud elmenni szervezett idejű órára. Egy rendőr, iskolát is csak engedéllyel végezhet. A nyelvtanfolyamok hasonlóképp történnek. Arról már nem is teszek említést sem, hogy sajnos az is megfigyelhető, hogy ha egy hivatásos képezni akarja magát, de még konkrétan alap munkavégzésen felül valami plusz feladatot végez, azt nemhogy támogatnák, vagy legalább hagynák kivitelezni a céljait, de még a többi kolléga szemében rosszállást is vált ki.

5) Légy tapintatos! Nagy feladataidhoz nagy hatalmat ad a törvény kezeidbe. Ne élj vissza e nagy hatalommal, hanem légy tapintatos.

„Az önkontroll vagy más néven egokontroll: az én elsődleges célja a világhoz való egyre jobb alkalmazkodás. Az alkalmazkodás azt foglalja magában, hogy meg kell tanulnunk önkésztéseink korlátozását, amelyek eredményeként jobban kézben tudjuk tartani a világgal való tranzakciónkat. A sikeres alkalmazkodás része a rugalmasság is, vagyis tudnunk kell, hogy mikor kell magunkat visszafogni és mikor viselkedhetünk szabadabban.”⁷

Az empátia és az alázat része a tapintatosságnak. Az, hogy kellő érzelmi intelligenciával viseltetünk a körülöttünk lévő emberek iránt segít az aktuális helyzet reális felmerése során. A szolgálati feladatok szakszerű ellátása a cél, ettől se több se kevesebb, de mindazt jól és helyesen. Gondoljunk csak egy házkutatásra, amikor a legkevesebb figyelmességgel is el tudjuk végezni a munkát egy cipővédő használatával is. A helyes viselkedés, hogy akár rossz idő előfordulása esetén nem járkaljuk össze a lakást sáros lábbal. Kihallgatás során kellő empátia tanúsítása az események hatékony és részletes körüljárása érdekében. Ami nem csak a szakszerű minősítést, de későbbiekben az alapos döntéshozatalhoz is hozzájárulhat.

6) Légy lelkiismeretes! Kötelességeidet mindig pontosan végezzed.(...) A rendőrség szorgalma csökkenti a bűnözés számát, lustasága növeli azt.

A személyes felelősség a szervezet egészét támogatja és billenti abba az irányba, hogy érezni lehessen benne a hivatástudat kialakításának fontosságát. Ha belső igényként teszik oda magukat a munkában 100 %-osan, akkor ez visszahat a szervezet egészére is. A belső szabályrendszer, a törvények betartása/betartatása során a mindezek fölé kontrollként, a folyamatos többretegű ellenőrzések emelkednek, melyek a rendőrrel szemben történnek.

7) Ne légy részrehajló! Rokonszenv vagy gyűlölködés le ne térítsenek kötelességed egyenes útvjáról. A törvény szava az irányadó, nem a rang és a vagyon.(...) Függetlenségedet, hozzáférhetetlenségedet és tekintélyedet is csak így őrizheted meg.”

A szakmák közül a rendőri, rendeltetésénél fogva hordozza magában annak hivatásként történő gyakorlását/értelmezését. *„A társadalom speciális elvárásaiból adódó magas szintű szakmai felkészültséget magában hordozó magabiztosságot, elkötelezettséget, a közérdeket előtérbe állító áldozatvállalást, a rutinszerű szakmai fogások ismeretén és alkalmazásán túl*

⁷ Charles S. Carver – Michael F. Scheier: Személyiségpszichológia. Osiris Kiadó. Budapest 2002. 262. o.

helyzetfelismerő, értékelő, problémamegoldó készséget vár el.”⁸ „A rendvédelmi hivatás művelői nem élhetnek duális erkölcsiségben, azaz magánemberként és szakemberként gyökeresen más erkölcsi elvek mentén. Szolgáltatuk során olyan erkölcsi tényezőkre is ügyelniük kell, amelyek ilyen súllyal csak az ő esetükben merülnek fel, és ez kihat a magánéletükre is.”⁹

8) Légy emberséges! Ne felejtse, hogy a bűnös is ember, hogy a büntetendő cselekmények jó részének nem a rosszakarat, hanem a tudatlanság, a nemtörődömség és a nyomor a szülőanyja. Légy udvarias, előzékeny ahhoz, akik felvilágosításért vagy útbaigazításért fordulnak hozzád!

Az emberekkel történő munkavégzés sajátja, amihez annak kellő mértékű megértése szükséges, de empátia nélkül nem lehetséges. A lelkiismeretes és alázatos munkavégzés teszi mindazt lehetővé, hogy a szakszerű munkát odaadással, hivatásszerűen végezni lehessen. Az emberséghez az előítéletmentesség hozzátartozik. Méghozzá az, hogy tudatában legyen a rendőr annak, hogy a dolga nem az ítékezés, hanem az adott probléma szakszerű megoldása. Az ítélethozatal ugyanis már nem tartozik a kompetenciakörébe, az a bíróság dolga.

9) Ne légy túlérzékeny! A támadások, aminek mindig ki vagy téve, nem a személyednek szólnak, hanem a hivatásodnak, állásodnak.(...) Büntetni csak a bírónak szabad, nem a rendőrnek.

A képzésnek és a nevelésnek tükrében a megfelelő fellépés irányadónak tekinthető a mindennapos szolgálat elvégzése során. Tekintettel arra, hogy az esteleges támadások, melyek a munka során naponta éri a rendőrt nem a személyünknek szólnak; annak az esélyét, hogy viselkedésével mégis ebbe az irányba mozdítsa az interakciót, a lehető legkisebbre kell redukálni. Ehhez önkontrollra van szükség, melyet kellő önismeret és ebből adódó megfelelő magabiztosság nélkül elég nehézkes kivitelezni.

10) Légy talpig ember! Úgy-e jó rendőr akarsz lenni?(...) Mert csak a kifogás nélküli ember lehet jó rendőr.

A rendőrség teljes állományra érve! A szervezet sajátja, hogy a vezetők sokszor esnek abba a hibába, hogy követelményeket csak a beosztottak irányába tekintik elvárásnak, magukkal szemben ellenben nem.

Milyen is legyen a jó rendőr, Rédey szerint? „Vannak szabályok, amik nincsenek törvényben, vagy rendeletekben, nincsenek írásban és mégis kötelezőek. Ezek az erkölcsi és társadalmi élet szabályai. Akinek arra kell ügyelnie, hogy az emberek rosszat ne tegyenek, rosszak ne legyenek, annak elsősorban magának kell kifogástalan embernek lennie. Legyen talpig ember. Józan és mértékletes mindenben.” Vallásos neveltetésének köszönhetően és talán nem véletlenül adta iránymutatásainak a tízparancsolat nevet, a Bibliai tízparancsolathoz hasonlóan. Az alaptézisek szorosan összefüggenek egymással, az egyik

⁸ Erdős István és Valcsicsák Imre: Etika szöveggyűjtemény. Rejtjel Kiadó, Budapest 1995. 40. o.

⁹ Nándori Nikolett Petra: Még mindig ugyanazok a problémák... A rendőri erkölcs statikussága a közszolgálati etika tükrében. Magyar Rendészet 2016/3. 124. o.

következik a másiktól oda-vissza ugyanúgy. Rédey a tízparancsolat mellett alap gondolatokat is lefektetett könyvében, melyből érintőlegesen kiemelek az alábbiakban néhányat:

- *Gondolatok, irányelvek és igaz mondások.*
- *Rend a dolgok eleje.*
- *Tisztesség és becsület az első.*
- *Rendőrré senki nem születik. A jó rendőrt, nevelni kell.*
- *Egy jó szó többet ér, mint tíz parancs.*

A belügyminisztérium anyagi támogatásával jelent meg 1916-1918. között hét kötet, melyet a rendőrségi szaktanfolyamok kiegészítésére és továbbképzésre megfelelő kiadványoknak szántak. Ezek között szerepelt: A rendőri szolgálat vezérfonala is.¹⁰ A budapesti Farkasréti temetőben megkerestem Rédey Miklós sírját és arra virágot és gyertyát helyeztem. Feltevésem, miszerint gondozatlan sírt találok majd, sajnos beigazolódni látszott. Nyughelye gondozatlanul hever a Farkasréti temető hús árnyú lombjai között, felesége Wöfl Katalin mellett. Hasznosnak tartom Rédey műveinek olvasását, eszmeiségének életben tartását. Olyan tényeket fektetett le, melyek ma is megállják a helyüket. Iránymutatásul szolgálhatnak a tisztjelöltek számára is pályájuk kezdetétől fogva egyaránt. A globalizált világ új kihívásokat hoz a rendőri hivatást gyakorlók számára, melyekre új válaszok adása éreztetni szükségességét. Más jelentett rendőrnek lenni ezelőtt száz évvel és más jelent a mai felgyorsult világunkban, amihez alkalmazkodni kell. A helyét nemcsak az egyéneknek kell benne megtalálni, de magának a rendőri hivatásnak is. A technikai fejlődéssel lépést kell tudni tartani, mindemellett a morális állandóságot meg kell tartani, embernek kell maradni.

Az etika, mint az erkölccsel foglalkozó tudományág az emberi cselekvés okait, következményeit, hatásait elemzi. Speciális területe ennek a rendőrségi morál vizsgálata. A rendőrség mint szervezet működése, megítélése szempontjából döntőek a rendőrségi szerepek.¹¹ A szigorú erkölcsi tartás manifesztálódása, a korrupció elleni fellépés egyik sarokpontja. *„Egy állam belső rendjének stabilitása sokban függ a közszolgálatban dolgozók megbízhatóságától, erkölcsi tartásától, a közszolgálatot teljesítő állomány felkészültségétől és a korrupció szintjétől. A kormány a korrupció elleni sikeres küzdelem jegyében 2011. január 1.-én létre hozta a Nemzeti Védelmi Szolgálatot /NVSZ/.”*¹²

A testületnél történő munkavégzés során igencsak nagy relevanciával bír az erkölcsi szabályok betartása. A belső, mély meggyőződésből fakadó erkölcsi hozzáállás/megközelítés hozzásegít a törvényi előírások mellett a morális állandóság kivitelezésének lehetőségéhez.

*„Az erkölcsi érték feltétlenül kötelez, vele szemben nincs helye a fellebbezésnek. Ezért mondta Imanuel Kant, hogy az erkölcsi törvény nem hipotetikus /feltételes/, hanem kategorikus /feltétlen, ellentmondást nem tűrő/ parancs.”*¹³

¹⁰ Herczeg Ferenc: Rendőrségi almanach. A Rend kiadása. Budapest, 1923. 230-231. o.

¹¹ Nándori Nikoletta Petra: Még mindig ugyanazok a problémák... A rendőri erkölcs statikussága a közszolgálati etika tükrében. Magyar Rendészet XVI. évfolyam 2016/3. szám Budapest. 125. o.

¹² Boda József: Biztonsági kihívások – Nemzetbiztonsági válaszok. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XV. Pécs 2014. 43. o.

¹³ Turay Alfréd: Az ember és az erkölcs. Agapé, Szeged 2000.